

Asia: VN/18838/2024

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi uuden päästöttömän rakennuksen energiatehokkuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleisesti:

Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta rakennusten energiatehokkuuden vaatimuksia tulisi huomattavasti kiristää kansallisella tasolla, koska Suomessa merkittävä osa olemassaolevista ja uusista rakennuksista saavuttaa jo nyt energiatehokkuuden minimivaatimukset. Siten ehdotetuilla EPBD:n toimeenpanon velvoittamilla muutoksilla ei juurikaan ole ohjaavaa vaikutusta ilmastovaikutusten kannalta.

On ilmeistä, että direktiiviä toimeenpanevien asetusten laatimisessa on nojattu energiatuotannon päästöjen vähentymiseen, eivätkä ne nykymuodossaan ohjaa parantamaan rakennusten energiatehokkuutta. Vaikka Suomen energiantuotannosta aiheutuvat päästöt ovat viime vuosina vähentyneet merkittävästi, on tärkeää, että sääntely jatkossakin edistää myös rakenteellisen energiatehokkuuden kehittämistä.

Rakennusten energiatehokkuuden edistämisessä tulisi keskittyä kokonaisvaltaisesti energian kokonaiskulutuksen vähentämiseen sekä kiristää rakenteellisen energiatehokkuuden vaatimuksia huomattavasti. Tiukemmat normit vähentäisivät sähkön ja lämmön tuotannon haitallisia ympäristövaikutuksia. Samalla ne laskisivat energiantuotannon sekä -kulutuksen kustannuksia, mikä hyödyttäisi sekä kotitalouksia että yhteiskuntaa laajemmin. On tärkeää huomioida, että energiantuotannolla on väistämättä ympäristölle haitallisia vaikutuksia, joten energiatehokkuuden parantamista ja energian kokonaiskulutuksen minimoiminen tulisi asettaa etusijalle, eikä ainoastaan keskittyä uusiutuvaan energiaan siirtymiseen.

Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että esityksen laajuus ja osin monimutkainen esitystapa tekevät siitä vaikeasti hahmotettavan, mikä osaltaan estää sen vaikutusten ja mahdollisten riskien havaitsemista sekä ennakointia. Kolmen lausunnoilla olevan asetuksen suhdetta toisiinsa ei kuvata selkeästi missään asetuksessa tai niiden muistioissa. Lisäksi esitysten vaikutustenarviointi on puutteellinen.

Päästöttömän rakennuksen määritelmä:

Asetuksen kautta annetaan uudet vaatimukset päästöttömän rakennuksen energiatehokkuudesta, joka korvaa nykyiset lähes nollaenergiatason vaatimukset.

Uuden EPBD:n mukaan tavoitellaan päästöttömän rakennuskannan saavuttamista viimeistään vuonna 2050. Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta tavoite on tärkeä, ja Suomen tulisi kansallisesti varmistaa selkeä polku päästöttömään rakennuskantaan.

Päästöttömällä rakennuksella tarkoitetaan rakennusta, jolla on ”erittäin korkea energiatehokkuus” ja ”jonka energiantarve on olematon tai erittäin alhainen, joka ei aiheuta fossiilisten polttoaineiden hiilidioksidipäästöjä paikan päällä ja joka aiheuttaa olemattoman tai hyvin alhaisen määrän käytöstä syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä.” Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, ettei määritelmä riittävästi perustu koko elinkaaren kattavaan päästölaskentaan, ja sitä tulisi tarkentaa.

Päästöttömän rakennuksen ja lähes nollaenergiarakennuksen erot eivät ole suuria. Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että ilmastovaikutusten näkökulmasta energiantarpeen enimmäiskynnysarvon tulisi olla komission asettamia minimivaatimuksia tiukempi. Jos päästöttömän rakennuksen määritelmä ei nykyisellään ohjaa muutoksiin energiatehokkuuden osalta, tulisi määritelmää kansallisella tasolla kiristää.

Luonnonsuojeluliitto katsoo hyväksi direktiivin päämäärän optimoida ja kannustaa aurinkoenergian hyödyntäminen. Päästöttömän rakennuksen energiatehokkuuden vähimmäisvaatimuksissa (3§) huomioidaan sanallisesti aurinkoenergiankäytön optimoinnin mahdollistaminen. Kuitenkaan nyt ehdotetuilla muutoksilla aurinkoenergian hyödyntämistä ei käytännössä kannusteta. Tämä on merkittävä puute.

Uusiutuvien energialähteiden määritelmää tulisi tarkentaa:

2§ Kohtaan 32 liittyen uusiutuvien energialähteiden määritelmä on jossain määrin epäselvä, ja sitä tulisi tarkentaa. Luonnonsuojeluliitto yhtyy WWF Suomen lausuntoon ja huomauttaa, että eri energiatuotteet kuten sähkö, lämpö ja polttoaineet, tulisi selkeyden vuoksi erottaa toisistaan. Energialähteitä käytetään eri tarkoituksiin: esimerkiksi tuulivoimaa käytetään sähkön tuottamiseen,

kun taas aurinkoenergiaa voi käyttää sähkön lisäksi myös lämmön lähteenä. Biomassaa voidaan puolestaan hyödyntää joko suoraan polttamalla puupohjaisia polttoaineita lämmitystarkoituksessa, tai raaka-aineena biokaasun tuotannossa.

Luonnonsuojeluliitto myös huomauttaa, että rakennusten energiankulutuksessa tulisi asettaa etusijalle energianlähteet, jotka aiheuttavat vähiten haittavaikutuksia ilmastoon ja luonnon näkökulmasta. Esimerkiksi biomassan energiakäyttöön kytkeytyy merkittäviä luonto- ja ilmastohaittoja. Vaikka puun energiakäyttöä perustellaan sen uusiutuvuudella, Suomen ilmastopaneelin sekä Euroopan ympäristöakatemioiden mukaan metsäbiomassan energiakäyttö ei ole hiilineutraalia. Puun polton seurauksena metsien ja maaperän hiilivarastot pienenevät verrattuna tilanteeseen, jossa metsäenergiaa ei tuotettaisi. Lisäksi siirtyminen fossiilisista polttoaineista metsäbioenergian käyttöön tai sen käytön lisääminen ei vähennä energiantuotannon päästöjä riittävän nopeasti. Biomassan polttoon kannustava lainsäädäntö voi heikentää metsänieluja, mikä vuorostaan vaikeuttaisi ilmastolain mukaisen hiilineutraalisuuden saavuttamista vuoteen 2035 mennessä. Siksi Luonnonsuojeluliitto suhtautuu varauksella biomassan sisällyttämiseen osaksi pykälää.

Laskennallisen energiatehokkuuden vertailuluvun vaatimustasot käyttötarkoitukseluokittain:

Pykälässä esitetään E-luvun uudet raja-arvot, joihin vaikuttavat muun muassa uudet energiamuodonkertoimet, direktiivissä oleva energiantarpeen pienentämisvaatimus sekä laskentasää. EPBD:n mukaan päästöttömän rakennuksen energiantarpeen enimmäiskynnysarvon on oltava vähintään 10 prosenttia alhaisempi kuin lähes nollaenergiarakennuksen nykyinen kynnysarvo. Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että vaikka direktiivin minimivaatimus toteutuisi luonnoksessa, tulisi pyrkiä tekemään kunnianhimoisia kiristyksiä raja-arvoihin. Nykyisellään E-lukujen raja-arvojen ilmastovaikutukset ovat minimaalisia.

Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että asetusluonnoksessa VN/18837/2024 esitetyt muutokset energiamuodon kertoimiin mutkistavat huomattavasti E-luvun hyödyntämistä rakennusten teknisen energiatehokkuuden seurannassa. Asetuksessa on esitetty energiamuodonkertoimien modifiointimahdollisuutta, joka aiheuttaa merkittäviä riskejä ja epäselvyyttä. Asetuksen mukaan, mikäli verkkokohtaisen uusiutuvan ja päästöttömän energian osuus on alkuperävarmennetusti suurempi kuin 52 % vähimmäisosuus, niin se voidaan ottaa huomioon energiamuodonkertoimessa. Toisin sanoen, alkuperävarmennetun uusiutuvan ja päästöttömän energian käytön perusteella olisi mahdollista saada parempi E-luku, ilman rakennuksen energiatehokkuuden tosiasiallista parantamista. Siten heikomman energiatehokkuuden omaava rakennus voi käytännössä saada paremman E-luvun kuin energiatehokkaampi rakennus.

Toteutuessaan tämä muutos johtaisi siihen, että energiatodistus kuvaisi nykyistä heikommin rakennuksen todellista energiatehokkuutta. Tämä on direktiivin päämäärän vastaista.

Asetus ei velvoita tarpeeksi vahvasti parantamaan rakenteellista energiatehokkuutta, vaan energiatehokkuuden parannukset on mahdollista saavuttaa esimerkiksi ilmanvaihdon lämmön talteenoton tehostamisen kautta.

Käytönaikaisen kasvihuonekaasupäästön laskeminen:

Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että pykälä 4a § käytönaikaisen kasvihuonekaasupäästön laskemisesta on puutteellinen. Luonnoksen mukaan biomassan polton vaikutuksia maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöihin ei tarvitse tuoda esiin omana tietonaan. Tämä on merkittävä puute, eikä pykälä nykyisellään mahdollista käytönaikaisten kasvihuonekaasupäästöjen tarkastelua riittävän kattavasti.

Rakennusten aurinkoenergian ja uusiutuvan energian järjestelmät sekä niiden laskenta:

Kohdassa 6b § rakennusten aurinkoenergian ja uusiutuvan energian järjestelmiin sekä niiden laskentaan liittyen luonnoksessa ehdotetaan, että kaikkiin uusiutuvista lähteistä peräisin olevaan energiaan sovellettaisiin samoja laskentasääntöjä kuin aurinkoenergiaan. Luonnonsuojeluliitto kehottaa tarkastelemaan kyseistä momenttia. Asetusluonnoksessa listattu uusiutuvien energialähteiden määritelmä on laaja ja vaati tarkennusta, joten myös laskentasääntöjä on syytä tarkentaa.

Rakennuksen vaipan lämpöhäviö:

Luonnonsuojeluliitto on pettynyt siihen, ettei luonnoksessa esitetä muutoksia nykyisiin raja-arvoihin. Nykyisellään rakennuksen alittavat voimassa olevat raja-arvot, eikä niillä siten ole lainkaan ohjaavaa vaikutusta. U-arvoja tulisivin huomattavasti kiristää.

Rakennuksen ilmanpitävyys:

Luonnoksen mukaan suurin sallittu ilmanvuotoluku laskettaisiin nykyisestä 4,0:sta tasolle 2,0 m³/h/m². Suomen luonnonsuojeluliitto pitää tätä muutosta oikeansuuntaisena ja kannattaa ilmanpitävyyden parantamista. Muutos kuitenkin vastaa jo pitkälti rakentamisen tämänhetkistä käytäntöä, eikä se siten merkittävästi kiristä vaatimuksia. Ilmanpitävyyttä koskevia normeja olisi syytä kiristää, jotta ne ohjaisivat selkeämmin energiatehokkaaseen rakentamiseen.

Rakenteellinen energiatehokkuus:

Luonnoksen mukaan rakenteelliseksi energiatehokkuudeksi katsottaisiin sähkölämmitysjärjestelmä, jota tehostaa yksi tai useampi ilmalämpöpumppu (33 § 2 mom. 3 kohta). Suomen

luonnonsuojeluliitto ei pidä tätä linjausta perusteltuna. Pykälässä tulisi keskittyä rakenteellisen energiatehokkuuden ratkaisuihin, eikä lämmitysmuotoihin.

Sundström Edda
Suomen luonnonsuojeluliitto ry